

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Färre i häkte och minskad isolering (SOU 2016:52)

Med anledning av remiss avseende rubricerade betänkande lämnar Riksförbundet frivilliga samhällsarbetare, RFS, följande synpunkter.

Utredaren har haft i uppdrag att lämna förslag som syftar till att minska användningen av häktning och restriktioner. RFS ser en allvarlig brist i betänkandet eftersom civilsamhällets bidrag till att bryta isoleringen knappt nämns. Av den anledningen har RFS nedan framförallt koncentrerat svaret på de delar i betänkandet som föreslår åtgärder för att bryta isolering av häktade.

3.4.5 Särskilt om isolering

RFS delar uppfattningen om att isolering i svenska häkten måste minska. Utredaren lyfter i en enda mening att det förekommer besöksgruppsverksamhet på häkten bland annat i regi av Röda Korset. RFS hävdar bestämt att civilsamhället har en viktig roll för att skapa isoleringsbrytande verksamhet framförallt genom besöksgrupper. RFS har besöksgrupper på häkten och anstalter, en verksamhet som är mycket uppskattad både av häktade och av personal. Besöksgrupperna besöker både grupper av häktade utan restriktioner och i enskilda samtal häktade med restriktioner.

En mångfald av besöksgrupper ger den häktade större möjlighet att hitta en person som kan inge trygghet, förmedla hopp och fungera som en ventil i en psykiskt stressande situation. Det kan också handla om att få möta en person som talar samma språk, har liknande erfarenheter som en själv eller som delar ens religiösa övertygelse.

4.2.3 FN:s kommitté mot tortyr

RFS instämmer med utredarens slutsats att det borde införas fler möjligheter för häktade att ha kontakt med frivilliga. Alla Kriminalvårdens pågående isoleringsbrytande åtgärder som arrangeras av egen personal är viktiga. Men dessa åtgärder kan aldrig

ersätta det som mötet med frivilliga kan ge. Idag erbjuds inte alla häktade möjligheten att träffa en besöksgrupp. En del av att bryta isoleringen är att träffa människor i ett vardagssamtal som inte går ut på att bedöma, få fram underlag för ett beslut eller behandla. I samtalet med en besöksgrupp är syftet ett vardagligt samtal där man kan spegla sig i en medmänniskas ögon.

Vi vet att det går att utveckla besöksgruppsverksamheten både vad gäller antalet besöksgrupper och vad gäller innehållet i besöken. Att ett häkte erbjuder besök från olika ideella organisationer ger en bredd och möjlighet att träffa grupper med olika bakgrund och med olika verksamheter. En tydlig positiv utveckling som RFS har sett är när våra besöksgrupper arrangerar studiecirkeln Bättre framtid för häktade. De häktade erbjuds en möjlighet att tillsammans i en mindre grupp med kursledare från en ideell organisation diskutera och fundera över sin framtid i teman som arbete, ekonomi, fritid, hälsa mm. Studiecirkeln är både isoleringsbrytande och förbereder den häktade för livet efter häktet. De personer som deltar vid dessa cirklar har visat på större motivation till övrig programverksamhet och tappar i mindre utsträckning tron på en framtid. Att cirkeln och besöksgrupper leds av frivilliga ger ett gott samtalsklimat och skapar en brygga till samhället.

Besöksgrupper och frivilliga spelar också en viktig roll i att uppmärksamma eventuella missförhållanden och övergrepp i slutna miljöer som exempelvis häkte. Att som häktad veta att det finns en medborgarinsyn bidrar till minskad oro.

6.8.2 Allmänt om restriktionsanvändning

Inom RFS finns medlemmar med alla lagreglerade frivilliguppdrag som bland annat lekmanövervakare, kontaktpersoner enligt SoL, gode män, förvaltare och stödperson enligt LPT. Denna stödkontakt kan många gånger vara den enda person i nätverket som inte är tjänsteman. Många frivilliga följer klienten/patienten/brukaren genom olika myndigheter och blir därför viktig för att skapa kontinuitet och trygghet. Då en person häktas är det angeläget att få möjlighet att behålla kontakten med sin lekmanövervakare, kontaktperson, god man eller stödperson.

6.8.6 Ytterligare förslag på hur isoleringen för häktade ska minska

RFS menar här att fler samarbeten med civilsamhället kan ge fler besöksgrupper och fler aktiviteter vilket kommer att bidra till att

minska isoleringen. Det finns många goda exempel på hur besöksgrupper arrangerar aktiviteter. Till exempel har Örebro frivilliga samhällsarbetare en grupp besökare på Häktet Örebro. Gruppen bedriver matlagning med de häktade, de gör handarbeten (som sedan säljs till förmån för hemlösa i Örebro) och erbjuder studiecirklar.

På ett antal häkten finns visionsrum. Visionsrummet är ett samarbete mellan en rad frivilligorganisationer och Kriminalvården, där de intagna får samhällsinformation och förbereda sig inför tiden efter häktet. I rummet ska det arrangeras aktiviteter som studiecirklar, samtal och besöksgruppsverksamhet. Vi tycker att detta i mycket motsvarar de aktivitetsrum som föreslås i utredningen och tycker därför att det skulle vara ett slöseri med resurser att föreslå ytterligare aktivitetsrum. Vårt förslag är att använda och utveckla Visionsrummet och säkerställa att de finns på alla häkten. Då skapas en tydlig koppling till civilsamhället och det erbjuds en plats för aktiviteter där både Kriminalvårdens egen personal och frivilligorganisationer kan bidra.

8.4.1 Alternativ till häktning

I förslagen kring hemaerrest eller områdesarrest vill RFS lyfta möjligheten att även för dessa personer tillämpa insatsen förtroendeman. Den möjligheten finns redan idag för personer under personutredning men används i allt för liten utsträckning. Även under en hemaerrest kan en känsla av begränsning få onödiga konsekvenser på den psykiska hälsan och där kan en frivillig vara en resurs.

Sammanfattningsvis menar RFS att arbetet med att bryta isolering måste inkludera frivilliga. Besöksgrupper, lekmanövervakare, andra frivilliga samhällsarbetare och visionsrum är en ovärderlig länk till samhället utanför häktet.

Stockholm, 2016-xx-xx

Jenny Ögren
Förbundsordförande

Gunilla Sundblad
Förbundssekreterare